

У Т У К Ъ Ц.

ИЛИ

ОДГОВОРЪ

НА

ВУКОВЪ ОДГОВОРЪ

НА ЛАЖИ И ОПАДАЊЕ У СРБСКОМЕ УЛАКУ,

(печ. у Бечу 1844).

О Д Ъ

М. С В Е Т И Њ А.

У БЕОГРАДУ,

ПЕЧАТАНО У КНЯЖЕСКО-СРБСКОЙ ТИПОГРАФИИ.

1844.

P. 19 Sp 11 600. 1 / P. 3

Клеветай враже, пакостну сыти грудь! —

Злобою тако вразі нападэхъ на Раича крѣпка;
Онъ же въ славіѣ живѣтъ, тма же врагѣ поглоти.

Коего Бѣзи хотѣтъ возвысити, мѣщѣтъ предъ нѣзѣ
Тмѣ препѣтствій семѣ. Тѣ повѣждаа растѣтъ.

Мушицкій.

Г. Вукъ Стефановићъ Караџићъ дао є недавно новыи знакъ непристойности, безобразлука и гробіянства, коима се свойствама и досадъ свагда отликовао, издавши у Бечу у Штампарији Ерменскога манастира „Вуковъ Одговоръ на лажу и опаданъ у Србскоме Улаку,“ и пославши га у Србию особытымъ путемъ и начиномъ, у комъ онъ подъ видомъ нѣкога правдана свога грди, хули и ружи нарочито Г. Светића, противъ коега є скоро сву свою бесѣду управіо, часъ подъ истымъ именовъ, а часъ подъ именовъ Свезналице, задржавши свуда у говору прва два слова Св. како бы се опетъ Светићъ подразумѣвао. — Светићъ є дакле нѣму трнь у оку. А зашто? То ние тежко погодити. Само треба знати и на умъ узети, шта є тай Светићъ у Србији, и какавъ є нѣговъ посао. Онъ є у Србији Законописаць, и ради на утврђењу законности у Србији. А законность наравно служи за подпору Правительства, народа, и нѣговогъ државногъ живота, и по самой природи своіой одбја сваку силу и самовольство и споля и изнутра, за садъ и за унапредакъ. Кома є дакле рукопомоћъ законности трнь у оку, може ли ономе сама законность у Србији, може ли Правительство по ѣуди бити? Никако! Ево дакле у кратко ключа за тайну, коя свакомъ, кой само право хоће, може бити явна. Ово є духъ, коимъ Вукъ дыше, ово є намѣра, коіомъ Одговоръ свой у Србию шилъ, овакови су умышляи, коима се оваи Одговоръ у Србији и изванъ Србіє распространява.

Но да оставимъ ово на страну, да нерекне, да га намѣравамъ кодъ некогъ опадати, или са нѣговомъ штемомъ себе удворити. А тако оставитѣу и оне хуле и грди, нека оне са своіомъ повратномъ силомъ саме на нѣга као хулителя натрагъ падаю. Него будући да се стварь, о коіой є рѣчь, тиче истине, за кою смо сви ду-

жни борити се, и светія є и одъ већи слѣдства', него да се она у погрде преліє, као што бы онъ желіо да извіє, и да и мое и обште вниманіє на то обрати; то ћу я овде истини за любовь рѣчь да поведемъ, и све у ствари подробно да испытамъ, неистражуюћи, да ли се све оно, што онъ Светићу, или, као што онъ вели, Свезналици приписує, занста на нѣга и односи. —

Исторія єднога народа єсть светиня за истый народъ. Она є свѣћа за прошлостъ и вѣрна наставница за будуштность. Зато є истина нѣна главна черта, безъ коє Исторія ние Исторія, но само варалица, варалица велимъ, єрѣ вара свѣтъ, вара народъ, о коме и за кога пише, и невара просто само и одъ шале, него изъ истине, и на велику нѣгову штету и пагубу. Єданъ човекъ ако хоће разумно дѣла своя да води, ако хоће што за срећу свою да предузима, мора себе точно да позна, да силе свое точно измѣри, свойства своя подробно разазна, и сва како савршенства тако и недостатке испыта; єрѣ по томе ће само права заключенія и опредѣленія за праваць свои предузиманя служећа чинити моћи. А шта за єданъ цѣло народъ да рекнемо, кои є іоштъ много већма теченію и закону природе подложанъ, него єдинственный человекъ? Па кадъ се дѣла, савршенства и недостатцы овога наопако назначе, наопако познаду, какова ће се изъ овы заключенія чинити моћи за праваць у напредакъ? Неће ли и ова наопака быти, и све наопако, на штету, несрећу и пагубу народну? Нема постояннога зданія среће и напредна народна безъ праве и истините омећине исторійске. Ево узрока, зашто су извори знаня о Срби и Србима у Улаку претресани, а не, као што Вукъ хоће свѣтъ да увѣри, да се на нѣга виче. Кадъ бы тай быо узрокъ онога писаня, онда бы и онде морало быти онаковы или подобны грубы израженія, као што є онъ у своемъ Одговору употреблявао, али тога онде нема, као што ни овде быти неће. Истину дознати, о истини свѣтъ увѣрити, а лажь и превару прогнати, то су труды наши, и тѣи ће остати, викао и праскао Вукъ колико му драго, и утаћао съ тимъ коме му драго.

Овимъ поводомъ и на овомъ основу испитавано е: „*Да ли, и каквоу вѣроятностъ Вукъ, као списатељ догађај у Србији и житија Кнѣза Милоша заслужуе?*“ И нѣгова вѣроятностъ е поглавито у сумнию доведена съ тимъ, што е онъ писмо едно године 1832. Кн. Милошу писао, којимъ е нѣга и нѣгово правленіе тако карактеризирао, како донде никада чинію ние, нити у житію 1828. год. изданомъ, нити иначе гди; и ово е писмо, као што е у Улаку назначено, съ тимъ намѣренѣмъ одъ рѣчи до рѣчи печатано, „*да се изъ садржаня нѣговога види, како е Вукъ о Кн. Милошу и нѣговомъ карактеру и владању мислио, и увѣренъ быо, и како е свѣту о нѣму писао, па да се обое сравни, и по томе да се вѣроятностъ нѣгова као Србскогъ Историка, и главнога извора знања иностранца о Србији и Кн. Милошу измѣри*“. И узъ ово писмо доданъ е еданъ предговоръ и поговоръ, кои у себи садржаваю или напомену положенія и отношенія Вукова къ предмету нѣговогъ описиваня, или сама суђеня и заключаваня, која се изъ истогъ нѣговогъ писма извести даю; која сва на то теже, да покажу нѣгову пристрастность, и да ослабе вѣроятность нѣгову као Историка Србскогъ. Сва се дакле стваръ у томе состои, да е Вукова Историческа вѣроятность у сумнию доведена. Онъ дакле ако хоће да Улака Србскогъ, или по нѣговомъ надимку Свезналицу опровргне, мора таква противна доказателства довести, којима бы ту сумнию са себе скинуо, и себи вѣроятность Историческу повратио. И кадъ бы то учинію, онда бы само себе оправдао, и онда бы показао, да е онъ неправедно нападанъ. Али овако, као што е онъ чинію, заиста не само да са себе сумнию скинуо ние, него е јошѣ вѣма навукао; еръ казати само: *лаже, и опетъ лаже, луде лажи, буџанѣ, безобразанѣ, и т. д.* то нѣгову вѣрсатность историческу ни за одну длаку подићи неће, и шта выше показуе деншератнога човека, кои, видећи да право нема и да парницу губи, само у грдняма и псовкама заклона и прибѣжишта тражи.

Вукъ каже, да су саме *лажи* и *руженя* на нѣга. Да пропратимо дакле све редомъ:

- 1) Писмо, кое е у Улаку печатано, онъ признае да

е иъгово и да е онъ то 1832. године Кн. Милошу писао. Дакле то већь прво *ни*е лажь. Али вели, да се еа свимь онимь, што е у Улаку наведено, оцетъ; и кадъ бы све онако было, небы доказало, да *ништа оно ни*е истина, што е онъ писао о Срби и о Кн. Милошу. Дакле већь съ тимь допушта, да бы се доказало, да *доста одъ онога ни*е истина. А то бы већь доказателство было, да онъ као Исторіописаць вѣроятности неможе имати. „И кадъ бы се, вели, у ономе писму налазило што управо противно ономе, што е онъ пре писао и штампао и пр.“ Нема, да, ништа управо противно; само што е онамо сама хвала, а овамо сама хула; и тако у толико е само ово ономе противно, у колико е хула хвали противна или зло добру противно. Та кадъ небы было ништа противно, онда е могао онъ то и изъ Београда писати, и небы требало преко границе прелазити, и кадъ бы было све онако као прие, зашто бы га Кн. Милошъ преко свои Чиновника' Г. Алексе Симића, Ц. Раіовића и Панте Х. Стоида на парлааторіи Земунской съ онаковомь псовкомь поздравляо, да се као неко чудо разносило одъ уста до уста. Кадъ ние, даль, ово писмо другоячїе, него оно, што е прие писао, шта треба да онъ свѣтъ урѣва и себе извинява, да е оно прие писано за штампу о живу народноме владоцу, а писмо нѣму самоме;*) шта треба да се правда, да онъ ние прие другоячїе могао нити смѣо писати, наводећи и рѣчи покойнога Хаџи-Милутина Гарашанина, кои му е на питанѣ, шта бы народъ казао, да е другоячїе онда писао,

*) А съ каквымь в правомь печатано ово туђе приватно писмо за живота и онога, кои е писао, и онога, коме е писано, то е требало питати онога, коме е онъ то писмо поднео. Него е овде умѣстнїе питанѣ, съ каквымь правомь и поштенѣмь Вукъ то приватно писмо безъ питаня онога, коме е писао, по свѣту разгласи, по Срему, Бачкой, Банату и т. д. преписивати даде, па и Совѣту и Правительству Србскомь поднесе? — Кн. Милошъ ни е никоме то писмо показао, него га е одма, као што смо дознали, изцепао; да е іоштѣ Вукъ саставъ свой за себе задржао, ко бы знао за нѣга? Него онъ, пунъ поштена человекъ, овамо неће да писмо печата, да невређа Кн. Милоша, а овамо дав преписивати по свы небелы; па іоштѣ пита, съ коимь в правомь то печатано. Занста онъ бы поштенїе учнїю, да га е печатао, него што га е у преписима распростирао. То е онѣ прїятельство спрема живого владоца, ков се кодъ насъ зове лукавство и шеретлувъ са своіомь ползомь на безчестїа другога.

одговоріо: „Я бых те првѣй убіо, само кадъ бы ми шака пасти могао.“ И ово є са свимъ вѣроятно, дакле є и вѣроятно, да Вукъ нити є смѣо нити є могао пре другоачіє за штампу о Србїи и Кн. Милошу писати, него онако како є писао. А то исто показує, да онъ као Исторіописаць Србскїй вѣроятности нема нити є заслужує; єръ кадъ бы га старѣй Гарашанинъ зато убіо, да шта бы съ нѣмъ чинїо Кн. Милошъ, о коме бы онако писао за штампу, као што му є после у писму писао? А то є управо оно, што се у Улаку доказивало. Слѣдователно за нѣга се може рећи, да се онъ као Исторіописаць политично и лукаво владао, али да любави къ истини непоказує, безъ коє Исторія самый животъ свой губи. Я се опоминѣмъ, да ми є казивао Г. Матей Ненадовићъ, (Прота), Членъ Совѣта: Кадъ є Г. Сима Милутиновићъ полазіо у Лайпсигъ да печата Исторію Сербїе одъ год. 1813 — 1815. и оваї га запытао, зашто непечата у Београду, а онъ одговоріо, зато што ће вѣроятнїя быти, кадъ са стране дође, да му є онда онъ рекао: „Симо, болъ бы было да се тога проѣнешъ; єръ съ томъ Исторіомъ ты єдно изгубити морашъ, или животъ или честь, а обоє є важно. Ако узпишешъ истину, а ты неиди овамо, єръ ћешъ изгубити животъ, ако ли узпишешъ лажъ, а ты ћешъ спасти животъ, али изгубити честь предъ ученымъ и разумнымъ свѣтомъ.“ Па ево наиболъга и найправїєга Суда и за Вука.

2) За заключенїє оно, „да є онъ писао оно писмо и зато, да себи одлакша, или се освети околинѣ Кн. Милоша, ошма, коє є себи предпоставлѣне съ неугодностю гледао“ и т. д. каже, да є то само бунцанъ. Онъ се, вели, нїє могао срдити ни на кога себи предпоставлѣнога, єръ бы се свакїй радовао одъ околинѣ Кн. Милоша, да є одреѣенъ на оно мѣсто. — Яданъ! Та какво є то мѣсто было, коє онъ увеличава. У оно време ко ти є пытао за Члена Суда Београдскогъ; данасъ є Членъ, а сутра настойникъ надъ стокомъ господарскомъ. Тако є и Г. Стоянъ Симићъ быо Депутатъ у Цариграду, и шта я знамъ друго іоштъ и друго, па после нѣговъ другъ, као што онъ

вели, у Суду Београдскомъ за едно 14 дана *); чему се Г. Стоянъ Симићъ није башъ радовао, ал' е морало бити, као што е морало бити, и да буде надзирателѣмъ економіе Кн. Милоша у Пожаревцу, и т. д. А како се то слаже са онимъ, што е Вукъ истый покойноме Игњи Васиљевићу, Толмачу, одговоріо, кадъ га е овај у оно време едномъ идући низъ басамаке изъ Суда Београдскогъ запытао: „Бога ти, Вуче, шта си ты садъ?“ „А шта ти, рече, знамъ казати, кадъ е овде свакій свашта и нико ништа.“ — А да е са онимъ писмомъ заиста и шкодити коме хотѣо, то е показано у Улаку, почемъ е онъ онде казао, да није радъ никога именовати, да му нешкоди, дакле знао е ако кога именуе, да ће му шкодити, и то знајући одма е именовано првогъ Стояна Симића. Незове ли се то намѣравати шкодити? На ово нити е што рекао, нити има што рећи, дакле и то стои, слѣдователно није бунџанѣ, но истинито и уредно заключеніе изъ нѣговога самога писма. А овде га јоштъ и далѣ пытамъ, кадъ онъ зна, да се изъ нѣговогъ писма невиди да е онъ шкодити коме хтѣо, зашто е 1839. године изъ копіе Совѣту поднешене нека имена, као ГГ. Вучића, Симића и т. д. изоставіо, да нѣи тамо нема, почемъ е садъ тима истима, којима е шкодити хтѣо подносио; и на нѣново зактеванѣ морао е иста имена после додати, извинявајући се, да е онъ тако онда у онима обстоятелствама мыслио.

3) Онъ каже далѣ, „да е истина, да е Кн. Милошъ 1820. год. нѣму обрицао Тршићъ поклонити.“ Дакле ни то није лажъ; нити е стваръ измышлѣна, пошто самъ признае, да е онъ то исто Светићу приповѣдао. Али само вели, да то није било за какве заслуге, ни у иле каквога мита, нити одъ збилѣ, него е било у шали. Но свака шала пола истине; а и било у шали, или не, текъ е било; и питањъ е, е ли таково обећанѣ нѣму надежду и радостъ чинити могло, а не, е ли Кн. Милошъ нѣму изъ

---

*) т. е. было в Предсѣдатель Суда Београдскогъ, а Вукъ в было истога Суда Членъ, па в после испуњавао должности Предсѣдателя за време.

истине обећати могао оно, што онъ самъ ниє имао. Надати се онъ текъ могао є, єрѣ ни Кн. Милошъ то іоштѣ ниє имао, па се надао добыти, па є и добыо, а зашто се Вукъ небы надати могао ономе, што є Кн. Милошъ после заиста и имао. Овакова надежда текъ є Вука обвезала, а како є онъ обвезанъ быо, ниє могао безпристрастанъ быти; єрѣ ако є своме добру радъ быо, ниє могао онога срдити, кога му є требало молити. Дакле съ тога већъ самога онъ вѣроятности као Исторіописацъ о ономе, одъ кога се благодарѣнію надати имао, имати неможе. А бы ли онъ то другима людма пре казао, него Светићу, то неznamъ, али невѣруемъ; єрѣ я невѣруемъ, да є онъ много у оно време людій имао, којма бы оно повѣріо, што бы Светићу повѣріо. А што є после нѣга суета толико занела носећи идола по свѣту, да се увѣріо да се нѣму а не ономе идолу свѣтъ кланя, то опетъ остає нѣгова кривица, а не Светићева пакостна и безобразна лажъ, као што се онъ по своіой благопристойности изражава.

4) За овимъ додає єдну приповѣдку о єдномъ дервишу и кувару Патріарховомъ, коя гласи, како є дервишъ хотѣо да зна шта Богъ ради, а ниє могао разазнати дроблѣнѣ свое одъ куваровогъ дроблѣня, па є зато Царъ заповѣдіо, да дервиша посѣку. Па бы радъ овоме дервишу да уподоби Г. Св. по томе вели, што Г. Св. хоще да зна, *шта є Вукъ мыслио, и зашто є што чиніо* и т. д. а незна онога, што є могао дознати. Ова приповѣдка истина ни у каквомъ союзу нестои са досадашњимъ нѣговимъ говоромъ, али є онъ човекъ, кои занатъ шеретлійскій разуме, па то наводи за оне дѣтиньске умове, кои радо такове приповѣдчице слушаю, незнаюћи судити о союзу, у каковоме оне са остальмъ говоромъ стоє, па се на да, да ће такови саслушавши овакову приповѣдку повикати: Башъ лѣпа приповѣдка, дакле право има Вукъ. Али кой судити уме, и разсуди, да Г. Св. наводећи оно, *шта є Вукъ мыслио, и зашто є што чиніо*, неговори о ономе, шта Богъ на небу ради, него онъ у рѣчма и писму Вуковомъ чита мысли нѣгове, коє се наравно рѣчма

и означаваю, са свимъ ће другчіе мыслити. Или заръ се кодъ нѣга рѣчма неозначаваю мысли; или гди рѣчи саме мысли показую, заръ ту треба мудрость съ неба скидати, да се дозна, шта є онай мыслию, кои є рѣчма и говоромъ и писмомъ свое мысли означіо? — Па заръ, далѣ, Вукова правда тако съ собомъ доноси, да онога, кои небы туђе мысли изъ нѣговы рѣчій протолковати умео, да га одма посѣку? Лѣпо заиста понятіе о правди, и красна желя (безъ сваке заиста пакости!) одъ Вука за Г. Св. ако мысли нѣгове ние овай точно протолковао.

5) Каже, да ние истина, да є онъ подъ платомъ Кн. Милоша быо пре године 1830. но да му є текъ године 1830. одреѣена плата, кадъ є кодъ писаня закона быо. Дакле ово непризнає; и ово бы была по нѣговомъ мнѣнію лажь. Да видимо, є ли тако. Изъ самы рѣчій нѣговы видисе, да онъ самъ издає, да ние тако, као што каже, но текъ у рѣчма и израженіама заштите и прибѣжишта тражи; и то у рѣчма: *господарство Пашино, као главный Кнезь Рудничкій, плата нѣгова, одреѣена плата и т. д.* Князь Милошъ є быо, вели, само до почетка године 1815. главнымъ кнезомъ, а онъ се съ нѣимъ познао текъ 1820. год. и плата му є одреѣена текъ 1830. године. Князованѣ Милошево у правичномъ смыслу мы узимамо одъ године 1830. кадъ є Берать на достоинство Княжеско добыо, и кадъ є одъ Дворова за Княза призиать; єрь у осталомъ времену, премда є онъ у самомъ дѣлу владао, текъ се правично ние сматрао као Князь, но као главный Кнезь (Башъ-Кнезь). И ово време треба подъ онимъ израженіємъ разумѣти; а у томъ времену по самомъ признанію нѣговомъ имао є 10. година познанства, т. є. одъ 1820 — 1830. год. а у то време и пада нѣгово писанѣ о Сербіи и Кн. Милошу, почемъ є житіе нѣгово издао године 1828. А што вели, да му є плата текъ 1830. године одреѣена, то показує, да пре ние одреѣена му плата была, а о одреѣеной плати ние ни говора было, али несвѣдочи, да онъ никакове приє пріймао ние, кое неможе ни реѣи, єрь є заиста пріймао, и то подъ разнымъ видомъ; а заръ и оно нису новцы, кое є онъ прійміо у име купованя типографіе, па їй є онъ за себе употребіо; дакле новцы су пріймани, али

ниѣ одређена плата была. Е! Па то јошть выше противъ нѣгове вѣроятности историческе свѣдочи, ерѣ плату одъ милости чіе изгледати, већу зависимость рађа, него исту по правди одређену имати; почемъ свагда у надежди и у страху живи, добити или недобити такову. А најпосле у оно ѣ време на едно излазило, те была одређена, те неодређена плата, као што и самъ признаѣ, да ѣ и ова одређена плата престала 1831. год. кадъ ѣ службу оставіо и прешао на Аустрійску страну; овде ѣ требало, да ѣ јошть додао — и кадъ ѣ писмо оно послао *Кн. Милошу изъ Земуна*, па бы онда са свимъ подпуно казао онако као што и Светићъ мысли. А после му ѣ опетъ плата дана, кадъ ѣ писмо задржао, и на штампѹ дао ниѣ. А съ пензіомъ, коя ѣ 1835. год. заслуженымъ людма одређивала се по гласу Београдски Новина Ч. 10. одъ исте године слаба бы хасна была, ако бы ѣ пріймао, као што су по ономъ опредѣленію пріймали и други заслужени люди; а о томе може га увѣрити и Г. Павле Станишићъ, Попечитель Финансіѣ, кои ће му казати, да ѣ и Госпођи Елени Карађорђевици, којой ѣ исто Число Београдски Новина год. 1835. пензію опредѣлило, онда текъ пензію ову за све прошле године у Влашку однео, кадъ ѣ Уставъ у Сербію дошао 1839. године. А што се тиче Светића, ѣ ли онъ ради талира „Србу руку пружіо,“ или чега другога ради, то ће други судити, кадъ страсти престану гудити, и преселе се на ону страну гроба, а съ ове стране само дѣла свачія остану, и она говорила буду.

При томъ онъ добро вели, кадъ ѣ кодъ писаня закона *быо*, коѣ ће рећи, да ѣ и онъ крозъ плотъ гледао. Ерѣ кодъ писаня закона ѣ и онај, кои пали чибукъ онима, кои законе пишу, или собу спрема, у којой се пишу. Онъ примѣчава ту, да ѣ казао, *да писанѣ закона ниѣ за нѣга*, па кадъ се тай изговоръ незнаня ниѣ прійміо, а онъ ѣ рекао, да му даду по 600. талира на три године, па да онъ иде у Бечъ или и далѣ, па да нађе люде, кои знаду писати законе, па ће онъ после донети све законе написане, па да се ови у Сербіи прегледаю, па ће онъ одговарати ученоме свѣту за нѣи и у ствари и у ѣзыку. Али

му е Давидовићъ донео одговоръ, да то неможе бити, но да се мораю закони писати у Крагуевцу управо по Законнику Наполеонову. Ово е онъ навео као прилогъ за Историю писаня закона, која може бити, вели, већа и знатнѣя одъ нѣи самы, позиваюћи се и на Г. Лаза Зубана, да е и онъ о томе нѣшто писао, а и онъ е самъ *кошта* билъжю, па едва чека да хоће закони еданпутъ на свѣтъ изићи. — Ово наводи Вукъ збогъ особыте важности за Историю закона Сербски, наравно оны, кодъ кои е онъ быо; и будући да е онъ лице дѣйствующе у той Истории, то мора и за нѣга знатно бити; еръ да то недржи, небы то ни наводю. Заиста колико рѣчій, толико знатности и важности у себи садржаваю. Знатно е ту 1) Да е Вукъ самъ казао, да незна писати законе, и да то за нѣга ниє. 2) А кадъ су нарочито одъ нѣга, кои незна писати законе, то зактевали, а онъ е казао, да му плате, па ће онъ наћи люде у Бечу и далъ, кои то знаду, па ће имъ донети одунда написане законе, па ће онъ за оне законе одговарати, коє ниє знао писати, и коє ће люди морати написати, кои то знаду. 3) Знатно е, да то нису прѣймили; еръ е Давидовићъ противанъ одговоръ донео; и зато 4) знатно е, да изъ цѣлогъ тогъ разговора ниє было ништа. Дакле знатно е, да се нешто о писаню закона разговарао онай, кои ниє знао писати законе, и да одъ свега тогъ разговора и посла ниє было *ништа*; дакле знатно е овде у скупи ово *ништа*, и ово ништа знатнѣе ће бити, него сами закони. Незнамъ, коє мысли овде законе, да ли оне, за коє е онъ казао, да ѣй незна писати, или оне, коє е Светићъ знао написати, и написао? — Вредно е овде, да и я додамъ еданъ прилогъ, кои толико заиста, ако не выше, къ знатности Истории писаня закона оны, кодъ кои е Вукъ быо, принадлежи. Светићъ се опомиць добро, кадъ е Вукъ дошавши у оно време изъ Сербіє нѣму казивао, како се у Сербіи пишу закони, говорећи, да е ту кодъ писаня закона онъ, Зубанъ, Сломо, Жуіовићъ и пр. онда е Светићъ прекрстивши се насмѣяо се, и рекао: „Богъ съ Вама, како ћете вы писати законе, кадъ вы о законима ни понятія неимате?“ На коє е Вукъ одговорю: „Истина, да е то тежко, али мы преводимо Законикъ Наполеоновъ са нѣмачкога

превода, па се помажемо како можемо. Кадъ су нѣмачке рѣчи, онда намъ иде и Боже помози, али наиђемо кадъ кадъ на такове, коѣ нису нѣмачке, па то насъ найвыше намучи. Тако смо између осталы наишли на *хипотеку*, па смо се дуго мучили, шта є то, докъ најпосле Зубанъ насъ неизвуче, рекавши, да є то типографска погрѣшка мѣсто *апотеке*.“ Ово є за Светића тако знатно было, да є дошавши у Сербию желіо се увѣрити о истини тога одъ самога Г. Зубана, кои му є све оно одъ рѣчи до рѣчи потврдіо, и іоштъ и выше подобны стварій приповѣдіо. Кадъ се узме, да є и оно знатно, што є смѣшно, онда заиста ништа неће бити знатніе одъ Исторіе оваковога писаня закона' у Серби, и моћи ће врло згодно пристати у редъ осталы многи знатностій онога времена; и заиста у томъ смыслу знатніе ће бити одъ самы закона' написаны, кои у себи ништа смѣшнога имати нећею. — Овде се іоштъ примѣтити може, да ово признаіе Вуково кодъ писаня закона' садржава у себи најяснію карактеристику свега нѣговога досадашнѣгъ послованя књижевногъ. Тако є онъ писао Рѣчникъ Србско-Нѣмачко-Латинскій, незнаюћи єзыка Латинскога, и онда ни Нѣмачкога, али є отишао у Шишатоваць, и у Бечъ, па є нашао човека, кои то зна, тако є нашао човека, коме є наручію, да му начини *Ћ за нѣга за нѣгову потребу*, да онъ после употреби, као што самъ каже, тако онъ накупи много рѣчій за Рѣчникъ, кадъ нађе у сандуку кодъ Пароха Аврама Панића у Шиду, па за часъ око 12,000 рѣчій заедно са преводомъ однесе, па іоштъ наручи, да му овај и други заоставши 7400. рѣчій лѣпо напише и преведе, кадъ другій путъ дође, да ій скупи, и понесе у Бечъ, да умножи свой Рѣчникъ, тако и пѣсне купи, кадъ други напишу па даду, тако онъ и печата пѣсне, кадъ нађе кога, ко ће и о томе бригу носити, єрѣ нѣга и за такове ствари боли глава, и издаю га очи — и т. д. и т. д. И у овоме се состои све неспоразумѣніе наше са страннымъ ученима людма (по којма се и они воде, коима є важніи аукторитетъ учены людій, него свое собствене очи), што они незнаюћи те манипулаціе Вукове, съ ономъ истомъ мѣромъ мѣре способность и науку нѣгову, съ којомъ савршенство производа' нѣгово име носећи, а

мы нешто одбіямо и на оне люде, кои му свою способность узаймлюю, нешто на оне, кои му трудомъ и усердіемъ притичу, кое є нама познато, єрь смо мы очевидцы, а другима може быти ние. Я се іоштъ и данасъ опоминѣмъ, како самъ и самъ збогъ овога неспоразумѣнія нагнаисао, кадъ самъ године 1827. мой преводъ метрической о Стихотворствѣ изъ Хорація Цензури Бечкой поднео. Я ту са рукописомъ наиѣмъ у Цензурномъ Надлежателствѣ на єднога Чеха, и овай се удиви говореѣи: „Заръ є Србскій єзыкъ до тога савршенства доведенъ, да се на нѣму може оваково дѣло Хорацієво метрически превести?“ додавши: „А єсте ли овай преводъ саобщити са Вукомъ?“ На кое му одговоримъ, да ни самъ, єрь онъ ми ту небы ништа казати умео ни у смотренію поезіє ни у смотренію точности превода, почемъ онъ нити є самъ поета, нити єзыка латинскога зна, съ кога є ово преведено. На ове се рѣчи мой Чехъ чисто побеси, па рекне: „Како то вы говорите, вы дакле не морате тога човека познавати, та я имамъ нѣговъ Србско-Нѣмачко-Латинскій Рѣчникъ.“ И я самъ имао посла, докъ самъ се искобеляо, и єдва ми є хотѣо вѣровати, да я Вука познаемъ болѣ него онъ, кои га никада видіо ние; и текъ онда є попустіо, кадъ самъ га упутіо, да чита у Рѣчнику само признаніє Вуково, да оне рѣчи у Рѣчнику єзыкомъ латинскимъ и нѣмачкимъ ние онъ истолковао веѣ Г. Копытаръ, и ако невѣрує нека пыта самога Г. Копытара. Одъ овакова говора угрѣянъ отидемъ управо на ручакъ у трактеръ кодъ белага куряка, где затечемъ Г. Копытара са некимъ филологомъ Берлинскимъ именовъ Графомъ. Ту преповѣдимъ мою неволю са Чехомъ, и кажемъ му, да є и онъ томе кривъ, што люди странни такова понятія имаю, а онъ се насмѣє говореѣи: „А зашто нисте казали, да Вукъ зна латински, па небысте имали препирке?“ А я му рекнемъ: „А зашто вы нѣга нисте баръ доцніє упутили, да оно научи, што пре ние знао, па бы се забашурило, и небы тако у очи падало.“ „Е! вели, я самъ то хотѣо, али є онъ учиніо будалаштину, те се брзо оженіо, па се онда веѣ ние могло съ нѣимъ ништа чинити.“ „А оно, реко' я, заиста свакомъ свое треба, и родъ бы Србскій неблагодаранъ

быо, кадъ небы и ваше труде о Србскомъ кнѣжеству при Вуковомъ послу признавао, и уважавао.“ На кое онъ одговори: „Све што є добро, я пріймамъ на себе, али оно што є рѣаво, небу никако; оно на часть нѣму.“ —

б) Непризнає, да є онъ „писаюћи“, вели, житіє Милошево Србскога Кнеза преобразіо у Княза. А шта мысли, како бы га куваръ онай Патріарховъ лупіо кашикомъ по челу, кадъ бы видіо, да онъ рѣчь „писаюћи“ за Светићеву узима? — Али као непризнаваюћи вели, да су други то найпре учинили, па да є онъ после за неволю пристао за нѣима. Дакле онъ ние првый ни самъ; то є толико, колико да му се рече: Ты си кривъ, а онъ одговори: „Єсамъ, али нисамъ я самъ, него су и други. Е! Па нека и други, али зато што Улакъ съ другима ние имао посла, па друге споменуо ние, но само нѣга, неслѣдує, да є што лажно казао, него само ние подпуно у свой обширности своіой.

Са Кнезомъ и Князомъ на єданпутъ зађе у странпутицу, и стаде толковати, како є по южномъ нарѣчію како ли по сѣверномъ, како бы по южномъ нарѣчію требало писати *виєће*, а не *Совѣтъ*, *начелникъ*, а не *началникъ*, *нахія* а не *окружіє*, па видивши да є сишао съ правога пута, и увѣренъ будући да ће се многій овоме нѣговомъ послу насмѣяти, и то признавши заиђе іоштъ далѣ, и казує намъ безъ икакова союза са нѣговомъ обрамомъ, шта є онъ у оваковима мыслима писао на свршетку 1841. године, кадъ є Изет - Мехмед - Паша, поставши великій Везиръ, почео старо туркованѣ повраћати; па нит' се зна, коме є онъ то писао, ни гди, ни коимъ поводомъ, казує намъ, како су а) Србљи рано почели оставляти свое домаће одѣло, а облачити се у Французско, или, као што се у Србиі говори, Нѣмачко, како и Русси садъ жале, што су свое одѣло оставили; како ни онъ самъ садъ незна, кое є то право Србско одѣло, но могло бы се бирати изъ разны предѣла' найболѣ, и како су и Турски и Арнаутски халѣтцы нама ближи и приличниі, него Французски фракони или капути и плундре,

и т. д. б) како е свакоме Србину жао, што су се у Србији побацила и хоће да се изгубе имена: *Кнезови* и *Войводе*, па како се туђа узимаю; како у Русији државни служитељи имаю чиновне, и ови имаю друга имена, а не войничка, и коме се у Русији даю чиновни грађански и т. д. в) Како онъ мысли, да е и шоренъ села' за Србию было прерано и безъ неволъ и корысти, па да е то садъ престало и т. д. — Комъ е краю све ово, ты га Боже знашъ. Союза са обраномъ никакова нема. Могао бы човекъ мысли, да е нѣга Г. Св. или ко другій бѣдио, да онъ тако немысли, па хоће садъ да се правда, и да покаже да тако мысли, или бы се могло помислити, да е Г. Св. или другій ко свое мысли овима противне гди изяснио, па онъ хоће то да опровргне. Али одъ овога свега ништа нема. Дакле пита се на што е? Онъ то зна, па то и говори, было му мѣста или не, као и онај молеръ, што уме купресъ уписати, па га пише свуда было му мѣста небыло. И ово е еданъ узрокъ, коєга мыслимо; а другій е, што онъ разуме свой занатъ шеретлійскій, па наводи овакове ствари за оне, кои немыслени суде о достаточности и умѣтности обране нѣгове, него имъ е текъ мило чути, да се одъло Србско носи, да се изсмѣваю нѣмачке плундре, да се непобаце имена кнезови и войводе, да се села нешоре, — па се нада да ће овакови одма повикати: „Да Вукъ башъ тако говори, као што и они мысли, дакле да има право, и наравно кадъ онъ има право, онда Улакъ и Г. Св. неможе имати право. Али то е текъ право на оно, што се нетиче нашега посла, и о чему ниє ни сумня ни распра подигнута, а не на оно што е у сумню доведено, т. е. да Вукъ вѣроятности Историческе о Србскимъ стварима нема. Но и далъ, кадъ бы се ово све само као за себе постоєће безъ отношенія на обрану нѣгову сматрало, опетъ се питати може: А коме онъ то придикуе, кадъ е онъ самъ мѣсто арнаутски халътака узео французске, као што онъ вели, плундре, па зашто найпре ниє себи придиковао; и кадъ е Светићъ 1837. год. у Србию дошавши затекао Кн. Милоша у панталонама, и чиновнике неке у униформама, затекао баталъне одъ Кн. Милоша войводе и кнезове, и идући у Крагуевацъ наилазио на шоренъ села', коє е после престало. —

7) Нѣму е пребачено у Улаку, да е онѣ године 1839. кадѣ е Кн. Милошѣ изъ Сербіе изишао, писмо оно Кн. Милошу 1832. год. писано предао Совѣту са другимѣ одѣ 4. Авг. 1839. год. пунымѣ преданости писмомѣ спроведено. А онѣ одговара, да ние тако, него е предао дѣе копіе истога писма Г. І. Гавриловићу съ молбомѣ, да едну копію даде Г. Стефану Марковићу за Совѣтъ, а другу Г. Авраму Петрониѣвићу за Намѣстничество Княж. Достоинства. Дакле онѣ іошѣ выше признае, т. е. да е и Совѣту и Намѣстничеству предао, или да, мал' га необѣднимо, ние предао, него е молио Г. І. Гавриловића, да ій преда. Зарѣ е ово кодѣ нѣга нешто друго? — „А за особито писмо, вели, свое и узѣ кою одѣ овы копія' онѣ до данасѣ *незна ништа*, и кадѣ бы се таково гдѣ заиста налазило, морао бы га писати или подписати у *незнани одѣ грознице*; али га по свой прилици неће бити нигдѣ никако, него е и нѣга, вели, Г. Св. *измыслио као и остало све*.“ Вредно е заиста на нѣгове рѣчи добро мотрити, ерѣ е то знатно, као и нѣговѣ прилогѣ за Историю писаня закона' у Сербіи, кадѣ е онѣ кодѣ писаня исты быо. Онѣ за писмо таково *незна ништа*, (іошѣ да е додао *ѣра и Богѣ*," да се зна и гди е тай занатѣ учіо); али ако га има, писао га е у *незнани одѣ грознице*, али га *нигдѣ нема никако*; него га е измыслио Г. Св. као и све друго. Али ако nebude Г. Св. ово измыслио, онда наравно ние ни све друго измыслио, и залудѣ му онда сва обрана нѣгова, кадѣ самѣ са своимѣ ударцемѣ себе и сву обрану біе и обара. На конацѣ позива онѣ Г. Св. да му штампато писмо са два свѣдока, па ће онда вѣровати. Колико дакле на зактеванѣ нѣгово, толико да се свѣтъ о нѣговой безочной продрзливости увѣри, не пропуштамѣ саобштити исто писмо са свѣдоцима подписано, кое нѣговомѣ рукомѣ писано и подписано одѣ рѣчи до рѣчи (само другимѣ правописомѣ) овако гласи:

Прим. 21. Августа 1839 у Београду.

№ 806 — № 1419.

Высокославный Совете Княжества Србскогѣ!

Многима одѣ Членова Высокославнога Совѣта по-

знато е, да самъ я пре 7 година писао едно писмо бывшему Князу Србскому, Милошу Обреновићу, о коме в писму не само овуда много говорено, него и по другимъ земляма писато; но не знамъ ели и кои одъ нѣхъ имао прилику дознати, шта е управо было у оноемъ писму; зато се усуђуемъ Высокославномъ Совѣту представити овде копію одъ истога писма.

Приликомъ овомъ изьявлююћи Высокославномъ Совѣту мою благодарность за одобрену ми доякошню пензію и препоручуюћи се милости и благоволенію Нѣговымъ у напредакъ, съ найвећимъ высокопочитаніемъ остаемъ

Высокославнога Совѣта Княжества Србскога

У Београду 4 Августа 1839.

препокорный и благодарный слуга

Вукъ Стеф. Караѣиць с. р.

Свѣдоцы:

Матей Ненадовиць с. р.

А. Янковиць с. р.

Лазарь Арсениевичь с. р.

Може ли се већъ желити или тражити веће и яснѣ доказательство за Вукову невѣроятность и неоснованость, да перечемъ лажливость, коя е овде управо на свомъ мѣсту, нѣговы потврђиваня. Заиста кадъ се онъ нестыди одъ свѣта, оно явно одрицати, и јошть другога, да е то измыслио, бѣдити, што му се са свѣдоцима доказати може, да шта нѣ таковый кадаръ измышлявати онде, гди ствари тако ясно у очи непадаю. Овако е Г. Св. ово писмо измыслио, овако е дакле измыслио и све друго; а Вукъ га нѣ писао никако, и кадъ га е већъ писао, а онъ га е писао и подписао *у незнани одъ грознице*, у којој знамо да се бунца, а непишу се писма. Ёле како му драго, онъ е дакле быо и остае у грозници, изъ кое се, чини ми се, овако радећи, неће нигда ни разабрати. — А

каково му е могло бити друго намѣренѣ съ овимъ писмомъ, него, као што самъ каже, да види Совѣтъ, *шта в управо у ономъ писму было*, а то ће рећи, како е онъ онда Кн. Милошу за нѣга и о нѣму писао, а писао е оно, што показуе найвеће тиранство. —

8) У точки 4, правда себе Вукъ, да онъ није тежко умалити име Карађорђево. Овде бы се дало много говорити, кадъ бы мѣсто томе было. Но и едно или двое кадъ напоменемъ, довольно ће бити за противно доказателство: А да шта значи оно у Даници 1828. год. на стр. 216. „Кнезови и остали поглавари изнайприје изберу и поставе Црнога Ђорђија као готово *да имъ буде слуга.*“ Дакле га нису выше уважавали, или онъ већ до избора није важности кодъ народа и старѣшина задобио? и т. д. него да имъ буде слуга? — Куда ли тежи оно, што е и у Революціо Л. Ранке стр. 112. пренешено, „да е Карађорђе са момцима обколео Совѣтъ, и да е крозъ прозоре натегав пушке на Совѣтнике.“ А я самъ слушао, кадъ е нѣму Г. Матей Ненадовићъ, пред-а-многъ, и предъ другима говорио: „Зашто Вуче онако измышлявашъ и пишешъ коѣшта, као и оно, да е Карађорђе обколео съ момцима Совѣтъ и пушке на Совѣтнике управіо, кадъ то није истина, нити е кадъ было, еръ самъ я быо Предсѣдатель Совѣта, и морао бы што о томе знати,“ и т. д. и т. д. И зато нетреба *само оно* да остане, као што Вукъ жели, што е онъ казао о Карађорђу, но треба се потрудити, колико кои може, и колико се коме прилика дае, да се истина изнађе, и истина кодъ потомства да остане, а не оно што ко жели да остане, быо онъ пріятель быо непріятель, быо правый или текъ назови-пріятель. Колико пакъ глупъ пріятель, или по Русской пословици, коя се Вуку овде садъ боль допада, услужливый дуракъ, владоцу народномъ ползе приноси, томе ће за найбільій примѣръ служити самъ онъ, и, ако хоће, и јоштъ кои нѣговъ другъ: ко е имъ живи владоцы заиста съ тежкимъ срдцемъ, само ако имъ е не-срећа очи отворила, довольно посвѣдочити.

А што Вукъ Светића коре збогъ „првогъ прелазка

Караџорђевогъ изъ Србіе (у Голубици за год. 1839)„, у томе само показуе, да неразуме онога посла. Оно нве Историја, него е и по форми и по надпису „*Пѣсна епійска*“ о догађаю едномъ исторійскомъ. А Вукъ вели, „попра-вляюћи мене пише Светићъ.“ А гди е онде нѣгово име споменуто? И шта бы нѣгово име радило кодъ пѣсне епійске? Та кадъ бы и онъ о ономъ догађаю истомъ какавъ „*епосъ*“ написао, онда бы се текъ могло пытати, кои е одъ насъ двоице свой предметъ болъ разумъо и вѣштіе извео; али овако ово ни у какво сравненіе непа-да. „Мѣша, вели, басне съ исторіомъ.“ Види се, какво онъ понятіе о поезіи вообште, и о епосу има. Тежко *Виргилію*, кои изводећи *Енея* изъ Трое у Италію оноли-ке басне у свою епопею мѣша. Зато болъ бы и паме-тніе онъ учиніо, да се у онай посао неутиче, коєга не-разуме, да му се и дѣца школска несмѣю, кадъ чую, да Вукъ пубацуе Светићу, што се овай усудио у пѣсну е-пійску и басну умѣшати, и да е съ тимъ Историю испра-вляти намѣравао. Како баръ изъ пѣсама народны нена-учи, како еданъ гавранъ гракће, а другій проговара, и како се Марко съ Виломъ разговара, и како Муса три срдца има, како гуя на срдцу му спава? и т. д. И при свемъ томъ Светићъ е при писаню оне пѣсне епійске са-мо оно за омеђину исторійску узео, што е онъ одъ вѣ-роятны лица за истинито дознао, као што е то и изъ уста по-койне Госпође *Елене Караџорђинице* слушао, и башъ зато, ако преповѣданъ оваково небы на честь служило, као што Вукъ хоће наопако да искреће, морало бы оно маѣ при-страстія показати, слѣдователно већу исторійску вѣроят-ность имати.

Далъ: Башъ зато, што е намѣравао, као што самъ каже, *улознати Европу съ нашимъ народомъ*, требало е да е выше любіо истину, и маѣ гледао себи важность кодъ странны прибавити са убиткомъ сѣме народне важности и чести. А да я ово неговоримъ само онако, ево ѣу га текъ на едно да опоменемъ, па нека суде паметни люди, може ли се то опаданѣмъ назвати. У Даници год. 1827. на стр. 2. у предговору на *Огледъ Србскога Буквара* онъ се изражава овако: „*И премда се у нашимъ народнимъ*

пѣсмама врло често књиге пишу и уче, опетъ су у народу нашемъ јоштъ врло рѣдки люди, кои знаду читати и писати!⁴ а у истой на стр. 26. у предговору на географическо-статистическо описаніе Србіе, говори: „А одъ године 1804. и у народу се много кошта пролѣшло на болъ, и. п. садъ у свакој вароши, а и у многимъ селима, има по школа, у којима су, истина, псалтирь и часловацъ јоштъ најзнаменитіѣ књиге (као и у маџарској по Србскимъ школама), али се учи помало и писати и рачунити.“ Да видимо, шта ово значи, и куда тежи? Онамо онъ пише Огледъ Србскога Буквара, па каже, да су рѣдки люди у свему народу нашемъ, кои читати и писати знаду; а овамо пише о Србїи (подъ владомъ Кн. Милоша), па каже, да садъ има у свакој вароши и у многимъ селима по школа, у којима се осимъ читаня учи помало и писати и рачунити. Ние ли очевидно, да е онамо хотѣо свѣтъ остальї да увѣри, да е кодъ свега народа Србскога јоштъ таква глупостъ, да е рѣдко човека наћи, кои читати и писати зна, и зато, да онъ Букваръ пише, изъ кога бы могли Срби почети учити читати. Дакле е онъ тай Апостолъ, кои садъ текъ Срблѣ къ читаню упућуе. А е ли се могло то казати 1827. године о народу Србскомъ у Аустрійској Држави живећемъ, гди е безъ сваке сумњѣ по соразмѣрности судењя у оно време заиста выше народны школа' было него у Французској? Зове ли се то славу народа свога предъ очима имати, или себе на штету народне чести величати? Кадъ бы то странњъ кои читао, па бы после неколико година' извѣстїо се или на мѣсту увѣрио се о толикој младежи Србској, коя се по школама малымъ и великимъ учи, небы ли морао казати, да е Вуковъ Огледъ Буквара Србскогъ чудеса починїо, кадъ е у оно време рѣдко было човека наћи, кои е читати и писати знао. И ово Вукъ ние неотице или у незнаю чинїо, него управо са знанїемъ и намѣренїемъ, почемъ е корректуру и ревизию одъ исте Данице 1827. у Бечу са Светићемъ у дружеству држао, па овај табакъ првый, гди се то налазило, ние ни показати смѣо, знаюћи да ће таково што лажно одма противность кодъ Светића наћи. Ово е лукавство подобно ономе, кое се у име народности у последнѣ време и иначе чинило, као н. п. да нетражимъ друго, но о-

поменемъ на оно, што смо лане читали у Новинама Пештанскимъ Србскимъ, да е у Жаблю балъ было, да су на балу Србски говорили, Србски пѣвали, и Србски играли. Башъ као да бы се у Жаблю другчѣ могло радити, и као да су донде другчѣ чинили. Кадъ бы оно страннъ кои читао, шта бы мыслио о томе? Не бы ли морао на те мысли доћи, да дотле свега тога ниє было, него да се онда текъ тай духъ народности пробудио; а оно никада другчѣ ниє ни было. — А какво му е намѣренъ, кадъ даљ пишући о самой Срби, вели, да садъ (1827.) у свакој вароши, а у многимъ селима има по школа? и т. д. Ту већъ треба увѣрити осталу Европу, да се Кн. Милошъ о школама брине. А е ли ово овако было, е ли исторически истинито? Та 1830. године кадъ е Кн. Милошъ рѣшио се дѣцу шилати у Силистру да се војној служби уче, и изъ сваке нахѣ захтѣвао, да се момчадъ изнађе, коя читати и писати зна, и у то пристати може, онда су се у цѣлој Београдској нахѣ едва двоица такова наћи могла; и ово су ми казивали они, кои су налогъ имали, такову дѣцу изтражити, кои кадъ су ту жалость искусили, грували су се у прси, видећи таково бѣдно старанъ о просвѣщенію народа. Тако се заръ Европа съ народомъ нашимъ упознає, и заръ е то тежити на користъ и славу народну, кадъ се просипаю лажи исторійске, коє просипачу и нѣговой слави и интересу у рачунъ иду? —

Даљ заиста за паметна човека, преко све непристойности и гробіянства, којма се Вукъ тобоже брани, показує се ова нѣгова обрана и смѣшна, тако, да незна човекъ, шта ће о нѣму да мысли, ако не оно, што самъ вели, да онъ пише у незнани одъ грознице; еръ онамо се люти, грди, псує, говори да се на нѣга коєшта измышљава, да се онъ предъ свѣтомъ опада, зато, што се истини за любовь нѣгова историческа вѣројатность о Срби и Кн. Милошу у сумню доводи, а овамо свако обстоятелство самъ признає, шта выше гдикое јошть и удвојава; и у точки 4, као изъ преѣашњи закључуюћи овако вели: „Кадъ я дакле писалъ описивао поєрѣшке Караѣорѣја, кои е было умро, и влада му прошла, какавъ бы ламетанъ и

безпристрастанъ човѣкъ могао ме кривити, што нисамъ описивао погрѣшке К. Милоша, кои в онда у народу владао? И да самъ то чинио, шта би се онда у Србији по правди за мене могло рећи, него да грдимъ и срамотимъ владоца народа свога?“ Ние ли ово собствено нѣгово признанѣ, да онъ ние могао онако писати, као што у самой ствари есть, а ние ли то исто, што се у Улаку доказивало, да онъ вѣроятности историческе нема; и нека се небоп, зато нѣга никакавъ човекъ паметанъ, а ни Г. Св. неће никако кривити као Вука, но шта выше казатѣ, као што є и мало повыше речено, да се Вукъ као Вукъ пишући за штампу о Србији и Кн. Милошу, као живу владоцу и свомъ благодѣтелю, заяста паметно и политично владао, али при томъ и изяснитѣ, да башъ зато Вукъ, као Исторіописацъ о Србији и Кн. Милошу вѣроятности историческе нема, и неможе имати. Кадъ онъ нема петлъ, о живому владоцу истину казати, а оно є болѣ да неговори ништа, и нека се невата у коло, за кое ние; ерѣ Роттекъ неће да зна за политиченѣ и шеретлукъ кодъ Исторіописца, него осимъ многога другога иште одъ нѣга, да онъ обзнани истине, ма тимъ и ярость владоца, и мрзость простогъ народа на себе навукао, ма изгледъ уживлѣня изгубио, ма хулу и гоненіе подносио.

А што Вукъ овде подмеће, „као да су неки, и (између нѣи и Г. Св.) нѣгови и владалаца народа нашега пріятели 1839. године подбунѣивали, да се нѣму пензія непотврди,“ то є право опаданѣ предъ свѣтомъ. И да бы ово свакоме ясно у очи пало, моратѣ се мало и у кратко обстоятелства' ондашиѣга времена за оне, којма позната небы была, дотаћи. Светиѣъ позванъ у Србию 1837. год. дошавшій, и по званію и опредѣленію, и по зактеванію явномъ Кнѣза Милоша и Правительства Србскогъ имао є тай задатакъ, и ту дужность, да на утврђенію правце и законности за народъ Србскій ради; и нашао є збогъ тога веѣъ све скоро сгарешине у противоборству са Кн. Милошемъ, противъ коега су самовольства іоштъ 1835. године заедно са народомъ явно изяснили се, заклевши се на законность. Кн. Милошъ, премда се за законъ и правцу явно изяснио, и тога ради и за-

клео, и пакъ ние могао силу и самоволство, съ којма се већъ дугимъ временомъ сродіо, жертвовати: онъ е радећи јавно о правци и законности опетъ потайно старао се и тежіо задржати силу и самоволство. У оваковима обстоятелствама предстојало е и Светићу, или своме званю, дужности и опредѣленію вѣранъ остати, и на утврђењу правце и законности радити, или противъ свога опредѣленія законность на жертву самоволству живога владоца принети. И премда е очевидно, да е ово последнѣ политично и пробитачно, опетъ е Светићъ избрао прво, држећи да е то и поштено, и да на срећу народа Србскога служи, а и самоме владоцу да ће одъ веће тврђе и користи бити, само докъ се онъ мало на стегу закона навикне. Ово е и старѣшинама и народу, колико е и овоме до знања дошло, мило и угодно было, а и самъ Князь Милошъ јавно е то одобравао; али да у срдцу ние тако мислио, слѣдства су доцније показала; еръ видећи онъ, да Светићъ на утврђиваню правце и законности постоянъ и непоколебимъ остае, а сматрајући у законности той непријателя своме самоволству, и зато после понеки осућени покушенія желећи уштинути Светића, како да осети, али се несети, са које стране, препоручи Вуку, кога е, као што смо видели, и у Крагуевцу на безчешћенѣ Младена Миловановића, и иначе употребљавао, да онъ гледи подъ каквимъ годъ видомъ, да срамоти и грди Светића. И ово е било у лѣто 1838 г. кадъ е у Цариграду на Уставу рађено. Вукъ сходно овоме напише подъ видомъ књижевне распре „*Одговоръ свой на Светићеве ситнице езикословне*“, и то у Фебруару мѣсецу 1839. год. печата, гди се таки у почетку извинява (коме? Наравно ономе, одъ кога е онда налогъ пријмио,) да е ово јошѣ Септемвра мѣсеца готово было, али збогъ болести иѣгове ние се напечатати могло. Како е ово печатано било, таки Вукъ еданъ екземпляръ на танкой артии савіе у писмо, те пошлѣ Кн. Милошу у Београдъ,*) кои по своме нестерпѣнию крозъ руке Г. Радичевића, Г. Зубана преко Г. Возаровића достави Свети-

*) Ет'таке су и сада приликѣ!

Онда беше, садъ се обновило:

ћу, које овај видивши и познавши одкудъ вѣтаръ дува, таки сѣдне и напише на онај одговоръ „Утукъ,“ који е печатанъ и у Београду и у Новомъ Саду. Што е ово у Београду печатано, съ тимъ е доста увреде за Вука было. Кн. Милошъ да бы ту увреду загладио, а и Светићу као нешто натрунио, у лето 1839 год. кадъ е у контумацу Земунскомъ неколико дана бавио се, позове Вука преко Г. Алексе Симића, да дође у Београдъ къ нѣму, ако сме одъ Светића. И овај дође, и као пріятель живога владоца, али онаковій који выше штете, него икакавъ паметанъ непріятель, чини, држећи се, быо е ту, докле ниє Кн. Милошъ, после суетногъ покущенія за силу и самовольство противъ законности 1. Юнія 1839. год. оставку дао, и Сербию оставио. Вукъ оставши у Сербији нађе се у чуду. Старѣшине заузевше владу сматрали су садъ нѣга као непріятеља правице и законности Србске, као непріятеља нѣновога, и као поборника самовольства, съ тимъ выше, што су добро знали, да се онъ одъ Кн. Милоша дао употребити као орудіе на срамоћенѣ и руженѣ Светића, у коєму су они сматрали пріятеља и прилѣжна дѣлателя на законности за правицу Србску. И као таковомъ заключе пресећи пензию, те се онъ нађе јоштъ у већемъ чуду, и стане обилазити око старѣшина, и ту молити, доказивати, на своє писмо Кн. Милошу 1832. године писано позивати се, да бы му се опетъ пензія повратила. И кадъ е тимъ поводомъ и кодъ Г. Стояна Симића быо, онда му е овај рекао, да бы му онъ радо помогао, али неће моћи; ерѣ све што е досадъ чинио, могло бы проћи, али ово што е Светића недавно грдио и ружио, то му Старѣшине немогу опростити, што су съ тимъ и они увређени, ерѣ они у Светићу имаю велику рукопомоћъ у утврђиваню законности и правице, за коіомъ сви теже; и зато ако Светићъ за нѣга кодъ Г. Вучића, Г. Ђерема и Г. Петронієвића и остали Совѣтника

Текъ се лица нѣка примножила,
 А друга се посве измѣнила,
 Друга другимъ сада замѣнила.
 Нека гледа, ко очію има,
 И некъ чує, ко оглун'о нна!

добру рѣчь нерекне, да се помоћи неће. Ово є исто Г. Стоянъ Симићъ дошавшій кодъ Светића нѣму сообштио, придруживши свою рѣчь ради посредствованя Светићева за Вука. После є истый Вукъ тимъ поводомъ шияло Светићу Г. Исанловића двапутъ, и онъ самъ трећій путъ дошао, молећи га да онъ, негледаюћи на увреде, коє му є нанео, за нѣга добру рѣчь рекне. Овако є то было, и Вуку се поврати на ново пензія или боль рећи годишня милость. И ево живы людій на то; а не као што онъ подмеће и извія. И тимъ є поводомъ Вукъ и писмо оно 1832. год. Кн. Милошу писано Совѣту поднео. А што се тиче пріятельства или непріятельства спрама владалаца народа Србскога, то я и нѣму и свакоме кажемъ, да є оно само правый пріятель владоца и Србскогъ и свакога, кои є пріятель истине, пріятель правде и законности, па и среће народнє; а другій никако, па увіяо се онъ и извіяо, улизивао, политичіо или лукавновао, како му драго, и колико му драго.

9) Онъ каже, да є лажь, да се нѣговъ родъ звао *Бандула*. Али признає, да се дѣдъ нѣговъ звао *Бандула*, и да онъ ние знао да є нѣгово презиме одъ старине *Караџићъ*, да бы се и онъ подписывао *Бандула* или *Бандулићъ*. Дакле родъ ние, него дѣдъ нѣговъ тако се звао, и онъ бы се самъ тако звао; па кадъ бы се онъ тако звао по дѣду, заръ отаць, за кога и самъ каже, да су га нѣки звали *Бандулићемъ*, и остали очини сынови, т. є. нѣгови стричеви, по свомъ отцу небы се тако звали? А то є родъ, да шта є друго. И кадъ є тако, може ли се казати, да є то лажь, кадъ самъ признає; и неможе ли се пре у сумню довести оно, што є онъ дознао, да му є презиме *Караџићъ*, него ово што люди живи виде и чую; та ово се зна, а оно текъ доказати треба. А є ли то надимакъ или є право презиме, то неиде у посао, башъ као ни она читуля надимака, ерь то башъ ништа къ ствари неприноси, ко є какавъ надимакъ гди имао и зашто. И мы говорєћи оно нити смо са презименомъ *Караџића* какву лепу мысао скопчали, нити са *Бандуломъ* ружну; по лепоти єднако є обоє. И зато она лютня и жешће-нѣ нѣгово са пакостнымъ и осветожеднымъ погрдама ни-

су ни мало на свомъ мѣсту, и показую особито пакостно и звѣронаравно нѣгово срдце. Ерѣ ако онѣ тимѣ поводомѣ пребациванѣ оно сиромашства, служеня жена', владыкованя, глоблѣня и хараня епархіе односи на матерѣ Г. Св. то є онѣ преиспунио сваку мѣру невалялства и опаданя: кое бы га послѣднѣ у мѣсту, гди онѣ садѣ живи, почемѣ ово опаданѣ спада у редѣ злочинства, морало довести по § 189. Аустр. криминалногѣ Законика у тежку тавницу одѣ 1. до 5. година дана. Ово са стране юридическе; са стране пакѣ моралне морао бы га и свѣтъ поплювати, и сынѣ нѣговѣ съ оне стране гроба проклетинѣи предати, почемѣ се безѣ свакога даногѣ повода устреміо на ону персону, коя є и нѣга и сына нѣгова, у школу доведена, любовно као майка пріймила, угостила, обдарила, и са своіомѣ препорукомѣ и врата выше наклонности отворала. А пребациванѣ сиромашства и служеня, премда никоме на безчестіе неслужи, опетѣ бы Вукѣ у мѣсту рођеня Г. Св. и садѣ после продає и куће и винограда и трговине іоштѣ толико иманя оне сиромашнице у лежећой земљи нашао, да бы са дѣцомѣ своіомѣ, ако бы трудолюбивѣ быо, живити могао, немораюћи туђе же не служити.

Што се пакѣ тиче повода и узрока, кои Вукѣ наводи, зашто є у Аустріи промѣнио име Стефановић на Караѣић, то є са свимѣ смѣшно. Онѣ вели: Кадѣ є прешао у Аустрію звао се *Стефановић*, па чувши да се тамо забранює по отцу се звати, т. є. меняти презимена, онѣ промѣни своє презиме, кое є донео, и подѣ коимѣ є познатѣ быо. Дакле онѣ странѣи подданникѣ, имаюћи своє презиме, кое є донео, чувши да є Аустрійскимѣ подданницима забранѣно мѣняти презимена, промѣни презиме. Да, боюо се, да Царство непошлѣ какву комиссію у Ядарѣ и у Ерцеговину, па да ова непретресе Протоколе црквене, да ненађе, да се онѣ незове Стефановић него Караѣић, па да зато нестрада. А онѣ є быо на Аустрійской страни іоштѣ године 1807. и после є 1813. прешао, па како ниє онѣ іоштѣ онда промѣнио име Стефановића на Караѣића, него то учини текѣ после 1820. године, пошто є са Кн. Милошемѣ познанство учиніо.

Или заръ е текъ у Аустрији после 15. година дознао, да се онъ одъ старине зове Караџићъ, а то пре у Тршићу није знао. И башъ зато, што бы дознао, да е забранѣно меняти имена, небы требало да промѣни онде, пошто е толико година подъ тимъ именовъ познатъ быо, подъ тимъ именовъ пѣсне народне, Писменицу, и самъ Ръчникъ 1818. године издао. Па јоштъ кадъ није никакво намѣренъ событо са томъ промѣномъ имена имао, на што му старо порекло исподъ имена „Дробњакъ изъ Петнице,“ башъ као некій предикатъ! — Такова су сва нѣгова заключенія. Таково му е и писанъ родословія. Казао е да е нѣговомъ дѣду *Јоксиму* быо надимакъ *Бандула*, а нѣговомъ братучеду *Спасою Чотра*, и по томе су гдѣкои нѣгова отца звали *Бандулићелъ*, а Спасоєве потомке *Чотрићила*, а синовце дѣда нѣгова *Кондйћила* по майци имъ *Кондиу*. И ово онъ зове родословіе. Нѣму е пребачено, да се нѣговъ родъ звао *Бандула* а не *Караџићъ*, а онъ каже, да е то лажъ, па пише неко родословіе, коимъ доказуе да се заиста нѣгови стари звали *Бандула*, и зашто су се тако звали; а одъ родословія *Караџића* ни спомена нема. Ко садъ ту лаже, ко ли бунца? —

10) У точки 6. и Вукъ каже, да е Младенъ Миловановићъ човекъ заслуженъ за отечество, слѣдователно да га није валяло коекаквима доскочицама и заушницама срамотити и грдити; али се извињава, што е то чинію, съ тимъ, што пита, да ли е ово, што се у Улаку чини, ма нѣ одъ онога? И да е оно у Крагуевцу была само спрдня, т. е. груба шала, која се проводила у дворовима различниехъ владалаца по свѣту; и да е онъ казао у писму, да то неодобрава. Дакле е и то истина, само тражи да се извини. Али слабо е то извиненіе. Онъ човекъ токорсе съ наукомъ и кнѣижествомъ бавећій се дати се употребити за орудіе, да накаче на човека, заслужена за отечество, ударцыма судбине оборенога, кои се ни бранити несме, и кои е Предсѣдателъмъ онога Совѣта быо онда, кадъ е Вукъ последній преписчикъ быо; то ли е карактеръ, то човечность, то благородство душе? Тежко ономе народу, кои незнаюћи овакове душе у своима нѣдрима сагрѣва! А заръ, ако бы се и у Ула-

ку зло чинило, то нѣгову кривицу умалява? То се, вели, проводило и у другима дворовима владалаца. То невѣруемо и недопуштамо. А и ако бы было, како ненаѣоше што болѣ да одъ остали Дворова науче, него башь оно, што є найгоре. У преѣашня времена, знамо, да є у некимъ Дворовима бывало дворски будала' (Hofnarren), кои су терали шалу, и чинили са своима досеткама смѣхъ, али нисмо нигда чули, да су владоцы узимали учене и у кнѣижеству познате люде, па да су їй употребљавали, да наскачу на люде за отечество заслужене, несреѣнымъ ударцима судбине оборене! — А што є онъ у писму ономе напоменуо, да онаково поступанѣ неодобрава, то є за нѣга и нѣговъ карактеръ іошть горе; єрѣ ако онъ онда, кадъ се на такову грубу шалу*), као што вели, дао употребити, ние знао нити осеѣао да то неваля, то показує врло дебелу кожу за морално чувство, и никакво понятіє о човечности; ако ли є знао то и онда, и знаюћи то чиніо, то се показує двапутъ горимъ, єрѣ є знаюћи и осеѣаюћи себе на таково безчовечно поступанѣ употребљавати давао.

О коме се пакъ овде казати може, да *ерди* и *ружи*, о Светићу или о Вуку, то ће паметни и безпристрастни люди лако и видити и судити; а што се заслуга' Караѣорѣевы и Кн. Милоша тиче, коє су мањ коє ли веѣе, и колике су, то нека безпристрастна Исторія покаже, а не пристрастно и невѣројатно писанѣ Вуково; нити ту треба да се гледи на пріятельство ни на неприятельство. А и о Светићу и нѣговомъ поштенемъ теженію судити се по дѣлима нѣговимъ, а не по наймљномъ руженію и хуленію Вуковомъ, на коега ово са своіомъ повратномъ силомъ пре ил' после натрагъ пасти мора.

*) Она є шала морала занста врло груба бити, кадъ є самъ стараць Огњанъ Милутиновићъ, лоцнѣ у валуѣрству нареченый Онисимъ, неваљалство онаковога поступаня онако яко осеѣао, да є Вуку рекао: „Вуче, Вуче! Немой толико дирати тогъ јдногъ човєка, та доста му є нѣговога јада; єрѣ ако и єсамъ старъ, узетћу те Бога ми за ту клякаву ногу, и у средъ ћу те Лепенице бацити, то ти я одъ истинне кажемъ;“ — па ни на то се усавѣтовао ние, него му є одговоріо: „А! И ты си быо нѣговъ Министеръ, зато га бранишь.“

11) У точки 7. онъ недопушта, да е све радіо свога интереса ради, потврђуюћи, да не само што *нико* на свѣту одъ нѣга ние чуо, да е онъ кадъ казао: *Моя е главна стварь мой интересъ*; него да се и дѣлима нѣговима доказати може, да е сувыше свой интересъ презирао и пр. Дакле, вели, то одъ нѣга *нико* ние чуо. Доста е дакле за противно доказателство, да е то *ко'годь* чуо. И на то ево му човека вѣроятна Г. Лазара Арсеніевића (Бата Лаку), съ коимъ е онъ у Суду Београдскомъ у оно време служіо, кои е приликомъ предъ многима казивао, да е одъ Вука не єданпутъ но много пута, кадъ бы га овай опоминаю у смотренію ползе народне, и поступака Княза Милоша, гди бы Вукъ што припомоћи могао, тай одговоръ добыо: „*Моя е главна стварь* (или као што се често изражавао „*моє е Хауптзахе*) *мой интересъ*. Дакле ево већь човека, кои е то чуо; и ако што и на Црногорску вѣру држи, ево му и Г. Ћорђа Милутиновића, Црногорца, кои то исто признає и свѣдочи; па садъ нека се суди, ко е у овомъ безобразанъ, Светићъ или Вукъ. А што се дѣла' нѣговы тиче, на коя се позива, та са свимъ противно свѣдоче. Ёръ начинъ писаня нѣговогъ и начинъ печатаня пѣсама ту ништа непресућує; еръ то ние оно, што онъ за право налази, него што другій за право налази, кога онъ слушати мора, т. є. єданъ одъ оны паметны людій, коєга е онъ нашао, да му каже оно, што онъ незна. Ёръ кадъ тога слушао небы, онда бы таманъ было: Съ тућегъ хата у средъ блата! — А то исто свѣдочи и онай разговоръ, кадъ е нѣга Светићъ ко-рео, што е оне срамотне поскочице, преповѣдчице и изразе у Рѣчникъ свой пометао, те е съ тимъ самъ противъ себе толику хуку и буку подигао, тако да е и самой ствари и себи шкодіо: ствари зато, еръ тимъ незгоднымъ начиномъ учиніо е то, да кадъ бы башъ и правъ нѣговъ начинъ писаня быо, небы се збогъ толике обште вике другій ко у то упустити смѣо, да неискуси хулу и ругу; а себи зато, што се онъ самъ за унапредакъ помоћи лишава одъ оны людій, кои бы иначе изъ родолобїя на такова дѣла што принели; — како е онъ Светићу онда одговоріо овако: „Е! Я то самъ садъ видимъ, али знате, я самъ се башъ съ тимъ мысліо препоручити кодъ

наши людій, а особыто кодъ Ки. Милоша и нѣговы старѣшина, ерѣ е то нѣнова наймилія забава, са таковима срамотнима поскочицама и приповѣдчицама; све се надмећу, кои ће што срамотниѣ казати, па се онда начини смѣхъ, и тако самъ я, знајући да они за такове ствари капару даю, мыслию, да ћу нашима людма, а особыто старѣшинама што угодно написати, и одтуда помоћи се; али садъ видимъ, да самъ се преварио; ерѣ они исти, кои такове ствари у шали и у разговору радо слушаю, у кнѣзизи напечатане немогу да гледе, и гнушаваю се, па и мене зато псују и руже.“ Незове ли се то, и са срамотнымъ поскочицама свой интересъ тражити? — А што вели, да му то кои другій говори, него онай човекъ, „за когга се зна и явно говори съ обѣ стране Саве и Дунава, да е у Србию отишао и онамо да сѣди само новаца ради, и кои се у мѣсту пређашнѣга сѣђеня свога зато зове Thalermann (талирашъ)! то су нѣгови другари и едномысленицы съ обѣ стране Саве и Дунава, кои тако говоре; а други заиста не; али и они знаду добро, да то таконие, него мысле и надаю се сиромаси, да Светићъ те незаслужене поруге неће сносити моћи, него ће се морати на толика пакостна угрызана разсрдити, и наипосле самъ у себи рећи: „Та нећу я такове поруге да трпимъ, него ћу да покажемъ, да мени ниѣ за тимъ стало, као што заиста ниѣ;“ — и тако да ће се мапути свога посла, то естъ рађеня на утврђиваню правице и законности у Срби; а они ће се после радовати, што бы тако лепо на штету народнога напредка а на корысть свое себичности успѣли. Зна Светићъ добро, одъ колике е важности и ползе законность, на којой е онъ радю, и радн, за Србию, и неће се тако лако са овакимъ наскакиванѣмъ подлости у својой доброй и искренной намѣри поколебати, башъ ни онда, кадъ бы и одъ оны, одъ кои бы се праведно благодарности надати имао, најцрню неблагодарность, коя найвећма обычно боли, искусю, зато што онъ честь свою у чести Правительства Србскогъ полаже, и срећу свою у срећи народа Србскога тражи, и у томе задовольство налази, у томе живи, сѣдио онъ у Срби или на край свѣта. А да се онъ таковы врабаца бо-
 яо, онъ небы ни сѣяо оне проѣ, коя е одъ части већь

лепо и поникла. Кои бы пакъ толико безуманъ быо, да башъ изъ истине помисли, да Светићъ, онай, кои нигда у свомъ животу оскудости имао ниє, кои и иманя за уживљѣнѣ доволно, и отличну службу у Маѣарской има, и ниє са прошеніємъ у Сербію прешао, но кои є толико пута, како непосредствено, тако и преко Правительства свога, одъ Србскогъ Правительства на дѣло правице и законности Србске позванъ и умолѣнъ, и кои се свагда са поднешеномъ себи и уговореномъ одъ Правительства Србскогъ платомъ задоволявао, нити є кадгодъ особыте награде ни у найчрезвычайнѣмъ обстоятелствама зактевао, нити є кадъ пріймію; кои бы, велимъ, толико безуманъ быо, да преко свега тога опетъ помисли, да Светићъ само новаца ради у Сербіи сѣди, ономе нема лека, и непоможе му ни савъ хеллеборъ са острова Антицыре. — А што вели, да Светића у мѣсту преѣшнѣга сѣѣня свога зову *Thalergmann* (талирашъ), съ тимъ се са свимъ осрамотію. Та како баръ што сходно неизмысли, него башъ оно, чему ће му се морати и дѣца смѣяти. Да є баръ казао: „*Банкноташъ*, или *форинташъ*, као што се новцы у мѣсту сѣѣня Светићева брое и есапе, него талирашъ, гди нико на талире неесапи, нити є есапию. И то є само у Сербіи познато, гди су плате чиновницима на талире опредѣлѣне. Како му то ниє баръ онай казао, кои му є име талирашъ на нѣмачки превео? Нема ту ништа: Са оваковымъ измышлѣнїяма вѣроятность се историческа предъ свѣтомъ недоби! —

Заклучуюћи грднѣ свое, или ков свое ков наручене, најпосле узвикує: Ето Светићъ незна ни најманѣ ситнице, незна кадъ є узетъ Београдъ, незна кадъ є у Београду велика школа заведена. Шта мысли Вукъ, како бы га куваръ Патріарховъ за ово лупію кашикомъ по челу, што онъ таково незнанѣ Светићу приписує. Ако онъ озбыльомъ држи, да Светићъ незна да є Београдъ узетъ 1806. године, што и дѣца знаду, и т. д. онда є онъ свакога сажалѣня достоянъ, єръ показує, да му є злоба и пакость зло съ мозгомъ починила. Люди, кои су читали, и кои буду читати Светићеве прилоге за Историю Србску, као н. п. Бой на Мишару у Голубици и т. д. они

Ње видити, колико в Светићъ Исторію Србску знао, и да ли е дознавао, кадъ в Београдъ узетъ и велика школа заведена, па ње по томе и величину пакости Вукове у овоме мѣрѣти. — И Германъ, вели, ниє однео нѣговъ рукопись у Петрбургъ, него му е пао шака у Петрбургу *особытымъ начиномъ*. И ту онъ тражи нешто особито; главно е ту то, да е Германъ онај рукопись у Петрбургу у своимъ шакама имао, а е ли му *особытымъ начиномъ* у шаке дошао, или *обычнымъ*, то неприноси къ ствари ништа. А што онъ каже, да е лажъ, што е речено: „*да и оно мало читати и писати ниє на другомъ мѣсту научіо него у Аустрији у Карловачкој нормальной школи,*“ показуюћи, да е онъ штудирао и у Тршићу и у Лозници и у манастиру Трноши, и да е іоштъ пре него е у Карловачку нормалну школу дошао, теѣтеріо трговцима и спахіяма, и 1804. године быо писаръ у войсци; — зато њемо најлакше, кадъ онъ само признає, да ниє выше какве школе и науке учіо, а Тршићке на часть му узъ оне. А какавъ е писаръ быо (вальда кодъ Ћурте арамбаше), у войсци, то се може судити по главнима писарима 1804. године, одъ кои е нешто на писму іоштъ заостало, и по томе, што е после текъ у нормалну Карловачку Србску школу доспѣо. Дакле съ тимъ се само допуњава назначеніе школа, у којима е Вукъ свое изображеніе получіо, кое ње садъ овако гласити: Вукъ е науке најпре учіо у Тршићу, у Лозници, и у манастиру Трноши, гди се толико преправіо, да е у Карловачку нормалну школу прешао, и тако довршіо е свое науке у Карловачкој нормальной школи, и нешто мало пробавіо у великој школи Београдској. Дакле ње се казати, да зна онолико читати и писати, колико се у овимъ школама научити може. Садъ ње добро бити. Ако мысли да му е неправда, а онъ нека каже, гди се іоштъ учіо: мы за друге школе незнамо, гди се учіо. И мы држимо, да се и ове науке могу прилично са ползомъ употребити у животу човеческомъ, само за Лексикографа, Филолога, Исторіографа. Репрезентанта поезіе Србске, Апостола, и шта я знамъ каквы тамо нема журналски и новинарски епитета, то е све ништа; еръ да оставимо друго, шта е Лексикографъ

безъ знаня икога другога языка осимъ свога, шта е ре-
 презентантъ поезіе Србске, кои ни понятія о поезіи не-
 ма, и кои никада у свомъ животу ни єднога стиха самъ
 произвео и сачиніо ние? и т. д. Слепарія е то, а не ре-
 презентантство. — Али се онъ са паметнима людма раз-
 говарао, кои су му казали оно, што онъ незна. То вѣ-
 руємо, шта выше и знамо, да е онъ сређу имао таковы
 людій на много страна' наћи, али нека намъ опрости, о-
 но ние наука нѣгова, него оны паметны людій; а треба
 правду наблюдавати, и нетреба криво учинити ни онима
 паметнима людма, коє е онъ нашао. — Далѣ, е ли се о-
 най корреспондентъ изъ Новога Сада у Улаку № 12. и
 14. о Вуку и нѣговомъ долазку и послованю у Банату и
 Земуну, добро извѣстіо, или не, то су Новинарски посло-
 ви, кои неиду у овај редъ; само неможе се Вуку опро-
 стити, што онъ у пакости своіой вели: „зато што су о-
 во луде лажу и грднѣ, мора човѣкъ мыслити, да е и она
 писма по своіой вољи писао или прерађивао Г. Св.“ Ле-
 па заключенія! Толико се већь осветолюбіємъ занео, да
 бы изъ цѣлога свѣта лудость и лажь скупіо и на Г. Св.
 изліо. И јоштъ се у иетый махъ хвали, како е умѣренъ,
 и како неће онъ другога да ружи, пошто е онъ увѣренъ,
 да е оно истина, што Г. Светићъ каже у Утуку: „да сра-
 моѣненъ и грдня силу повратну у себи имаю, и падаю на
 онога, кои се несмыслено предъ свѣтомъ съ нѣима игра,
 натрагъ.“ И то рекавши просу се опетъ у грднѣ, како
 да увѣнча Одговоръ свой са најблагодарнѣимъ изражені-
 яма, као н. п. „безобразукомъ, полудѣо, како му е пало
 на забунѣнъ улъ“ и т. д. Заиста са оваковима израже-
 ніяма неће ни Одговоръ нѣговъ бити больій нити Утукъ
 горій. — А што на последку вели, да неће выше у на-
 предакъ одговарати, ружио га Г. Св. макаръ како, безъ
 имена или подъ каквымъ му драго именомъ, ту већь не-
 превари; еръ смо мы искусили, да е онъ човекъ, кои се
 по обстоятелствама влада и управля. Тако е онъ и 1839.
 године по одлазку Кн. Милоша изъ Србіє извинявао се,
 да небы ни онога првогъ Одговора на Ситнице писао,
 да су му обстоятелства позната была, и казао, да выше
 неће одговарати на Утукъ, па е ћутао за 4. године, т. е.
 до лане, докъ се нису обстоятелства политическа промѣ-

нила, па е одма зборавіо на рѣчь даву, и цисао е Одговоръ на Утукъ у Скоротечи, а садъ кадъ су се обстоятелства интригантска промѣнила, опетъ ево руге шилъ противъ Светића у Сербію са овимъ Одговоромъ, и іоштъ препечатава, дакле повторава и оне лане у Скоротечи печатане поруге. Дакле му се више невѣруе; еръ може се лако са грдњама нѣговымъ и у напредакъ тако догодити, како обстоятелства политическа и интригантска са нѣговомъ главною стварю, нѣговымъ интересомъ сдружена, изискивала буду. Ако е онъ оскуданъ, и нема другога поштеніегъ средства да до свога интереса, као награде изванредне, годишнѣ милости или пензіе, кою е опетъ противничкимъ своимъ поступцыма изгубіо, и т. д. дође, онда да му е просто; еръ нужда законъ меня; али ако до награде или пензіе има осимъ овога и други поштеніи средства, а онъ е башъ ово најгоре и најнеблагодарније изабрао, онда му се нигда опростити неће, башъ да бы се изговарао, да су га други на то упутили.

Што се пакъ најпосле тиче оны Чиновника, или изучены Србала, кои су изъ Аустрійскогъ Царства у Сербію прелазили, ту служили, или услуге чинили, у колико они заслуге за общте добро Сербіе имаю, и есу ли исти повѣреня имали или не, и ако нису имали, зашто нису, и до кога е кривица и чія е срамота ако нису, будући да е Вукъ у томе противъ самога Учредника Улака окренуо се, и съ нѣимъ се правда, а и неку часть нерѣшену, и за другій путъ оставля, то и я за садъ о томе нѣху говорити ништа, нарочито и зато, што бы насъ тай предметъ морао мало надалѣ одвести; а и што сваку рану лечити валя, а не позлеђивати и раздирати, ако цѣло тѣло сачувати желимо. А правда изискуе, да се свакомъ свое дае, нити е стыдно признати и најманю рукопомоћъ другога, а камо ли брата рођенога: благородна душа признае радо свакоме, одъ кога е што научила; а то на свакога спада; еръ се нико ние наученъ родіо. Рука руку пере, а образъ оба двѣ. И ко међу браћу ратъ баца, тай браћи о глави ради. Гди се на зиданію блага и напредка рода и отечества ради, ту и најманю помоћъ презрети нетреба. А неблагодарностьъ спрема помоћи и услуге у-

члнѣне убія а угушуе добру волю и у другима свима.
Чувати се валя лукавы назови-пріятеля', кои насъ упућу-
ю, како да у одбацаню братске помоћи себе подигнемо,
да се собственымъ ножемъ неколѣмо за тућу торбу; ерѣ
се бояти валя, да ће свакій онай, кои се таковымъ на-
чиномъ за нашега пріятеля издае, ако ће онъ ко и ма
какавъ быти, текъ себи волети него нама. Любовьъ, лю-
бовъ, и слога међу браћомъ подиже кућу и украшава, а
неслога и раздоръ руши и обара. —

У Београду 1. Юнія 1844.

На Юстина Мучени. Философа.

М. Светићъ.

